

ГЕНДЕРНІ ДИСПОЗИЦІЇ: ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Гендерна проблематика в соціології: аналіз основних підходів. Вивчення питання гендера в соціології розпочалося з феміністської теорії – системи поглядів на соціальне життя, сфокусованої на жінках як суб'єктах соціальної реальності. Гендерні дослідження отримали розвиток з основних теоретичних питань, які ставили представники феміністичних досліджень: розуміння соціальної реальності, яке вважалося абсолютним та універсальним, насправді, є продуктом частини суспільства, що має владу у світі, – чоловіків. Фемінізм намагався критично переосмислити загальноприйняте знання, накопичене чоловіками, і гендерну політику, розроблену представниками «сильної статі».

Серед макросоціальних теорій гендера виділяють: структурний функціоналізм (М.Джонсон (M.Johnson)), аналітичну теорію конфлікту (Дж.Чафетс (J.Chafetz)), теорію світових систем (К.Уорд (C.Ward)). Загалом теоретики цих трьох напрямків доходять до спільного висновку щодо суспільної ролі жінки: сім'я є тим місцем, яке в усіх культурах сприймається як основне місце саме жінки, так званою «жіночою» сферою. Сімейна (приватна) сфера життя суспільства вивчається у взаємодії з публічною сферою (переважно економікою, ринком праці). Тому теоретики здійснюють спроби пояснити гендерну стратифікацію в суспільстві, зокрема, причини її виникнення. Представники мікросоціальних теорій гендера (символічного інтеракціонізму та етнометодології) досліджують гендерні питання на рівні міжособистісної взаємодії. Зокрема, вивчаються питання гендерної ідентичності та гендерної ролі.

Серед різновидів сучасної теорії фемінізму виділяють теорії гендерної відмінності (наприклад, культурний фемінізм, біологічний фемінізм, інституційні феміністські теорії, теорії соціалізації, соціально-психологічний фемінізм, які вивчають, яким чином досвід жінок у більшості випадків відрізняється від досвіду чоловіків), гендерної нерівності (як-от, ліберальний і марксистський фемінізми, які досліджують не просто відмінності між місцями жінок і чоловіків у суспільстві, а й нерівне, привілейоване становище чоловіків стосовно жінок), гендерне пригнічення (наприклад, психоаналітичний фемінізм, радикальний і соціалістичний фемінізми, що досліджують питання влади і підпорядкування у сфері гендерних відносин), структурне пригнічення (соціалістичний фемінізм, теорії міжсекційності (intersectionality), які до питань критики патріархату додають критику капіталізму і расизму). В